



«t Conincksteen», historisch gebouw te Kapelle-op-den-Bos.

# 't Vaartland

DRIEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT VAN DE HEEMKUNDIGE KRING VAN HET VAARTLAND

---

1977 - 5e Jaargang - Nr 1

---

Verantwoordelijke uitgever : H. Van de Ven, Westvaardijk 21, 2920 Kapelle-op-den-Bos      Drukkerij G. Binst, Brusselaesteenweg 47-49, 2940 Zemet



# 't VAARTLAND

heeft «ruilverkeer» met :

- **Natuurpark Het Broek**, Tisseltse steenweg 56, 2660 Willebroek
- **Gemeentekrediet van België**, Panchecolaan 44, 1000 Brussel
- **Heemkring 't Kaaskot**, Dorstveld 16, 2820 Bonheiden
- **Société d'Archeologie de Binche**, av. Wanderrepen 94, 7130 Binche
- **Archeologische Kring van Mechelen**, Varkensstraat 5, 2800 Mechelen
- **De Krijter**, Ad. Mortelmansstraat 40, 2220 Wommelgem
- **Erf en Heem**, Kerkhoflei 140, Pasbrug, 2580 Sint-Katelijne-Waver
- **Jan Vleminck**, Molendreef 25, 2120 Wijnegem.
- **Geschied- en Heemkundige Kring van het Graafschap Jette en omgeving**, L. De Brouchèrelaan 35, 1080 Brussel.

't VAARTLAND

Jaarabonnement : 175 fr. — Los nummer : 50 fr.

**Belangrijk** : Alle korrespondentie omtrent het tijdschrift dient gericht aan :  
H. VAN DE VEN, Redactiesecretaris  
Westvaardijk 21, 2920 Kapelle-op-den-Bos.

# Ons eerste lustrum tegemoet...

BESTE LEZER EN VAARTVRIEND,

Dit jaar kunnen we ons verheugen in de vijfde verjaardag van de oprichting van ons geliefd tijdschrift.

Zoals in het verleden, zal ook heden als in de nabije toekomst onze «periodiek» trouw blijven aan zijn vooropgesteld streven : «DOOR VERRIJKENDE HEEMKUNDIGE KENNIS EN VERANTWOORDE HISTORISCHE GEGEVENS EN WETENSWAARDIGHEDEN TRACHTEN BIJ TE DRAGEN TOT EEN HECHT VERBINDINGSMIDDEL TUSSEN AL DE LEDEN EN DE SYMPATHISANTEN ONDERLING».

Maar daar alleen mag het niet bij blijven ; we moeten nog meer trachten te bereiken en die «band» dient nog nauwer en steviger toegehaald.

Te dien einde werd, bij de dageraad van dit nieuw en veelbelovend «werkjaar», dat hopelijk ons eerste lustrum «vreugdevol» en «zorgenloos» zal afsluiten en bekronen, na rijp overleg besloten, aan de infrastructuur van ons tijdschrift een paar noodzakelijke kleine «koerswijzigingen» te brengen.

Naast het vooropgesteld «streven» moet ons blad ook tussen al de leden een uiting van een «meer levende dialoog» kunnen worden.

Dat kan onbetwistbaar ! En dat is stellig te verwezenlijken, namelijk :

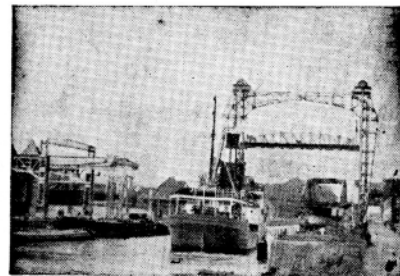
- door belangrijke algemene culturele onderwerpen of problemen aan ons over te maken. Met dank zullen ze steeds aanvaard, en in de mate van het mogelijke, hetzij integraal, of dan toch in sommige gevallen gedeeltelijk, in het blad opgenomen worden. Ook suggesties voor bijdragen en kronijken zullen van heden af steeds welkom zijn.
- door het openen van een «Rubriek : Lezersbrieven». Deze moet ook zonder twijfel kunnen uitgebouwd worden tot een levendig steekspel.

Bij dit alles moet, beste lezer en vaartvriend, het controversiële niet geschuwd worden. «t VAARTLAND» biedt immers plaats en staat open aan en voor elke verantwoorde opvatting en mening. Naamloze «brieven» of «schriften» zullen echter onverbiddelijk naar de scheurmand verwezen worden.

Daarbij ook : lezers die eventueel iets wensen mee te delen (inzonderheid op heemkundig- of artistiek vlak) kunnen dit langs ons tijdschrift ...en zij die in de zakenwereld relaties hebben, kunnen ons zeker ook publiciteit bezorgen.

En... «Last but not least» : gemotiveerde, gezonde kritiek op inhoud of «lay-out» zal de redactie nooit naast zich neerleggen.

H. VAN DE VEN



Vaartland van fabrieken, bruggen, leven...

## VAARTLAND MIJN LAND...

Vaartland waar ik geboren ben  
en aan jouw prille schoonheid wen  
vaartland van mijn vader, zuster, broeder  
land van mijzelf en van mijn moeder.

Vaartland waar eens mijn wiege stond  
en ik zowat mijn liefste vond  
vaartland van kastelen, weiden, beken  
land waarop ik niet raak uitgekeken.

Vaartland waarmee ik ben vergroeid  
en dat nog steeds mijn leven boeit  
vaartland van gehuchten, dorpen, steden  
land met een groot en rijk verleden.

Vaartland waar ik steeds wil wonen  
en ik al mijn kunst zal tonen  
vaartland van veel stormen, water, schepen  
land vol fierheid waarmee wij dwepen.

Vaartland waar de natuur ons schetst  
en het razen ons zo vaak kwetst  
vaartland waar ik rust en werk en veel denk  
land waaraan ik gans mijn hart en ziele schenk.

Vaartland waar de schipper graag vertoeft  
en waar die lage lucht bedroeft  
vaartland van fabrieken, bruggen, leven  
land dat ons zoveel toekomst kan geven.

Vaartland als jij is er maar één  
vaartland ik wil echt nooit meer heen  
vaartland wil ons in jouw schoot bewaren  
indien we voor goed weg zullen varen.

Will Heybroeck





## « Gezellig samenzijn rond een bijsondere verjaardag » ...

Met deze tekst «omsluierde» kunstschilder en medelid Lucien Verhavert zijn zelf ontworpen en getekende spijskaarten, dit ter gelegenheid van de geplande feestnamiddag, in verband en naar aanleiding van de 75ste verjaardag van mevrouw Justina De Herdt-Rabiot, medestichtster en bestuurslid van onze heemkundige kring.

Ja, 't is haast niet te geloven ! Op 9 december 1976 werd Tinneke er 75. Voor iemand die nog niet de helft van deze leeftijd bereikt heeft, lijkt dat erg lang. Maar als ge Tinneke ziet, met haar omgaat, dan begin je onwillekeurig te denken dat zij haar opvallende frisheid, haar voornaamheid in al haar doen en laten, haar nooit geveinsde gemoedelijkheid en haar vitaliteit, aan een zelf ontdekt geheim voor het verwerven van een zo langgerekte jeugd te danken heeft.

19 December werd dan ook «vastgelegd» om haar bij deze bijzondere verjaardag eens echt en figuurlijk in de bloemetjes te zetten.

— «Ik heb geen bezwaar tegen «gevier», aldus Tinneke», wanneer ze op de hoogte werd gesteld van 't genomen initiatief «maar dan moet het gebeuren uitsluitend onder «vrienden» en dan zo «sober» als 't maar enigszins kan».

Rond het middaguur van de vastgestelde dag «verzamelden» in de keurig-opgesmukte bovenzaal van het Brouwerijmuseum, naast de jarige en haar «onafscheidbaar» Tooneke een 60-tal genodigden.

Het voor deze uitzonderlijke gelegenheid geserveerde «Tinneke-Apéritief» zorgde onmiddellijk voor sfeer en stemming.

Nadat mevrouw Cl. Distelmans-Brems (onvervangbare organisatrice en animatrice van en rond het «feestelijk gebeuren»), tijdens haar openingstoespraak haar eigen aangename en pittige wijze, en dit tot in de kleinste details, had geportretteerd, niet alleen als vrouw, maar ook als moeder en echtgenoot en tevens als gewaardeerde lerares en hoogaangeschreven dichteres, werd rond 13 uur het ganse gezelschap «aangezocht» te willen plaats nemen rond de fijngedekte en versierde eettafels.

Over het lekker «etentje» : GEMUZEsoep, gevolgd van SCHEPPENDE Willebroekse schep met brood op zijn DICHTER en boers», waren het allen volmondig eens dat het, zowel kwalitatief en kwantitatief, er «eentje» was van de «bovenste plank». Een verdiend bloemeke hierbij dan ook aan de joviale «kookkès», en eveneens aan het stel lieve «toevallige» Brouwerijhostessen dat voor een perfecte «service» zorgde.

Het zeer gevarieerd non-stop programma, samengesteld en met een waar vakVROUWschap geleid, door mevr. Distelmans (tussen haakjes : een dame met enorme kwaliteiten en veelzijdige artistieke mogelijkheden) duurde tot een heel stuk in de late namiddag.

't Was Lode Schurmans, secretaris van de Heemkundige Kring, die de reeks van de tafeltoespraken opende. In zijn bondige, doch zeer gevatte uiteenzetting benadrukte hij inzonderheid de sterke en echte vriendschapsbanden die hem reeds jaren lang bindt aan mevrouw De Herdt-Rabiot.



— «Door haar sympathieke eenvoud, door dat ze ons liet genieten bij het ontdekken van zoveel mooie dingen; door haar waardig en vriendelijk praten over al haar oud-leerlingen; door haar levensstijl, waardoor zij nu nog «leerlingen» maakt, daarom, aldus spreker «is deze vrouw zo belangrijk in mijn levenspatroon».

Het huldebeton, ingekleed en omweven met veel gezonde humor, dat pastoor L. Govaerts uit Blaasveld, met zijn gekende welsprekendheid aan de «feesteling» aanbood, en dat meerdere malen door geestdriftig handgeklap en gulle lach werd onderbroken, werd afgerond met «Ode aan de Schooljuf», een door hem zelf gemaakt gedicht.

Heer Jan Lambin, ere-genodigde, de zeer competente radioreporter van de zo populaire toeristische rubriek «De Postillon», belichtte in zijn zeer opgemerkte toespraak, inzonderheid de uitzonderlijke talenten van dejarige dichteres.

— «De kunstenaressen Tine Rabhooy, aldus de eminente spreker en verteller in zijn slotcitaat, heeft door haar levenshouding naast haar zo verheven artistieke aspiraties, steeds getracht de wereld schoner en beter te maken. Het schoonste compliment dat ik deze dame heden dan ook kan aanbieden is haar te mogen zeggen dat zij niet alleen als mens, maar inzonderheid als kunstenaressen, niet te vergeefs heeft geleefd».

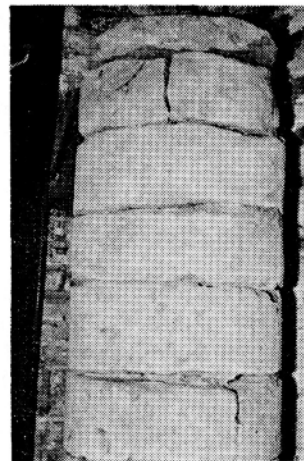
Naast kunst- en smaakvolle interludia, met als hoofdbrok het kinderballet «Lentebal», allen creaties van de gevierde en getoonzet door de Willebroekse muzicoloog meester Jef Schampaert, bracht ook heel wat hoogstaande poëzie van Tine Rabhooy en van die andere zeer begaafde en talentvolle Willebroekse dichter Will Heybroeck, afwisselend, inzonderheid tussen de onderscheidene «speeches» in, de aanwezigen heel wat kunst- en luistergenot.

Bij en rond alles wat voorafgaat kwam dan nog: de overhandiging van diverse waardevolle geschenken, felicitaties en bloemen; een «droedelspel», meesterlijk voorgesteld en geleid door conservator Lode Schurmans, en tenslotte de kosteloze tombola, nog een initiatief van mevrouw Distelmans.

19 December 1976 bracht niet alleen een onvergetelijk «gezellig samenzijn», maar ook de bevestiging dat «t VAARTLAND» floreert en ondanks een paar «SCHIJBARE» ziektesymptomen, nog in een uitstekende «gezondheid» verkeert.

H. VAN DE VEN

## Bij de ontdekking van een Middeleeuwse zuil te Walem-Battenbroek



In midden 1972 werd een Middeleeuwse zuil teruggevonden in de dijk van de Dijle. Deze ontdekking is voor mij dan ook de aanleiding om even nader in te gaan op het Fort en het «Hof ten Donksken» die zich vroeger op deze plaats bevonden.

Dit artikel kan als aanvulling op de bijdrage van Jan Peeters «Spaanse schansen op de Rupel» (1) beschouwd worden. De heer J. Peeters spreekt hier niet van het fort «Ten Donksken». Dit is wel te begrijpen omdat het fort eerder een grensgeval is: op deze plaats begint nl. de Rupel.

Ik zal nu de materie benaderen vanuit een tweevoudige hoek:

### Historisch aspect.

Rond 1230 was Battenbroek volledig ingedijkt. Vermoedelijk bestonden de dijken echter al veel vroeger (2), mogelijk reeds vóór het jaar 1.000, maar bewijzen hebben we hierover niet (3). In het begin der XIIIe eeuw beheersten de Bert-houts het gebied van Nete, Dijle, Zenne en Rupel. In het Land van Mechelen bezaten ze vier burchten, die dienst deden als centrale versterking in de magere streken nl. Battenbroek, Nekkerspoel, Hoebergen en Ruisbroek (4). Tevens inden ze tol te Rumst op de Nete,

te Ruisbroek op de Rupel en te Battenbroek op de Dijle (5). In dit laatste gebied moeten we het fort «Ten Donksken» en het «Hof ten Donksken» situeren. We moeten echter een duidelijk onderscheid maken tussen het fort en het Hof.

#### A. Het fort «Ten Donksken».

Dit bolwerk was gelegen op de landtong nabij de samenvloeiing van Nete en Dijle. Mogelijk werd het opgericht onder Alva, maar het verwisselde vrij vlug van eigenaar en kwam in de handen van de Staatsen (1580). In 1585 werd het weer Spaans bezit en werd het om haar uitzonderlijk strategisch belang bestendig bezet gehouden door soldaten (6). In het begin van de XIXe eeuw werd het een azijnbrouwerij en in 1836 een fabriek voor verf en meststoffen. Rond 1840-45 werd Andreas Wauters eigenaar van het kasteel en maakte er een boerderij van. Na 1848 werd het bewoond door de familie Eliaerts uit Heindonk. Het kasteel werd afgebroken in 1926 (7). Een afbeelding van het fort-kasteel vinden we terug in boek «Oud-Mechelen» (8). Deze tekening werd gemaakt op het einde van de XVIIIe eeuw.

#### B. Het «Hof ten Donksken».

Over dit Hof is maar weinig bekend.

In de XIIIe eeuw bestond er een grote hoeve in het Broek met de naam «Dungina». In 1436 werd het «de goede ten Dunskene» genoemd (9). In 1639 werd het voor 1.000 gulden per jaar verhuurd (10).

#### Archeologisch aspect.

Enkele jaren geleden verscheen een artikel in de Gazet van Mechelen dat aan de monding van Nete en Dijle bij lage tijd een Romeinse zuil werd ontdekt. Dit was zeer belangrijk, want hierdoor kon men de juiste breedte van de vaargeul in de Romeinse tijd bepalen. Men kon nu aantonen dat de Romeinen inderdaad de Nete opvaardden tot Lier en Grobbendonk ! Bij nader onderzoek blijkt dat het niet gaat om een Romeinse zuil, maar wel om een zuil uit de Hoge Middeleeuwen. Deze zuil werd teruggevonden in de dijk van de Dijle, en niet van de Nete, op het grondgebied van de gemeente Walem (11). Het betreft hier een onvolledige zuil, die 1,32 m lang is. Het kapiteel ontbreekt. De zuil bestaat

uit negen zandstenen trommels met een doorsnede van 40 cm en een hoogte van 13,5 à 14 cm. De basis heeft een hoogte van 18 cm.

Het gaat hier ongetwijfeld over een zuil, die deel uitmaakte van een afhankelijkheid van het «Hof ten Donksken» (13e-16e eeuw). De Dijle werd driemaal verlegd, dit verklaart waarom de zuil zich in de dijk van de rivier kon bevinden.

(In Mechelen, in de tuinen van het O.-L.-Vrouw-Gasthuis, werd door Stephan Vandenberghe een soortgelijke vondst gedaan, nl. twee trommels in zandsteen met een doormeter van 43,5 cm en een hoogte van 15 cm (12). Voor de mogelijke determinatie van de zuil kunnen we het werk van Deshoulières aanbevelen) (13).

Wat verderop (14) aan de monding van Nete en Dijle werden overblijfsels ontdekt van het Spaans fort «Ten Donksken».

Hier werden tegels (20 x 20 x 2,5 cm), geïriseerd glas (veelkleurige metaalglans, die zich door oxydatie van het glas op de oppervlakte vastzet) en een aantal aardewerkscherven teruggevonden. De elementen die men teruggevonden heeft zijn maar beperkt. Het was onmogelijk gezien de opspuitingswerken van de autosnelweg E 10 verdere opgravingen te doen. Een verder onderzoek ter plaatse zou anders wel belangrijke gegevens kunnen verschaffen over deze twee, eens belangrijke gebouwen.

- (1) Vaartland, 3e jg., 1975, nr. 1, p. 4-10.
- (2) «De Vrije aerde van Battenbroek» nu rampgebied, Het Volk, 7 januari 1976.
- (3) Walem kende belangrijke historische hoogtepunten, Gazet van Mechelen, 20 maart 1973.
- (4) A. Goetstouwers : De Berthouts en het Waverwoud, Handelingen Kon. Kring voor Oudheidkunde, Letteren en Kunst van Mechelen (H.K.O.M.), 71, 1967, p. 25-26.
- (5) A. Goetstouwers : Hoven en hoeven ten Noordwesten van Mechelen, H.K.O.M., 60, 1956, p. 51.
- (6) A. Reydams : Het Blokhuis, laatste overblijfsel der buitenversterkingen van Mechelen, Mechelen, 1896, p. 4, 7.
- (7) Het Volk, ibidem.
- (8) L. Godenne : Oud-Mechelen, Mechelen, z.j., p. 76.
- (9) F.L. Van den Wijngaert : Het ontstaan van het Sint-Rombouts-kapittel te Mechelen, H.K.O.M., 78, 1974, p. 61.
- (10) Stadsarchief Mechelen : Minuten van notaris Croon, nr. 517, akte van 5 april 1639.
- (11) Kadaster, gemeente Walem, sectie A, nr 11.
- (12) S. Vandenberghe : Oudheidkundige vondsten in de tuinen van het O.-L.-Vrouw-Gasthuis te Mechelen, H.K.O.M. ; 72, 1968, p. 195.
- (13) F. Deshoulières : Essai sur les bases romanes, Bulletin Monumental, 75, 1911, p. 77 - 101 met afbeeldingen.
- (14) Kadaster, gemeente Walem, sectie A, nr .2b.

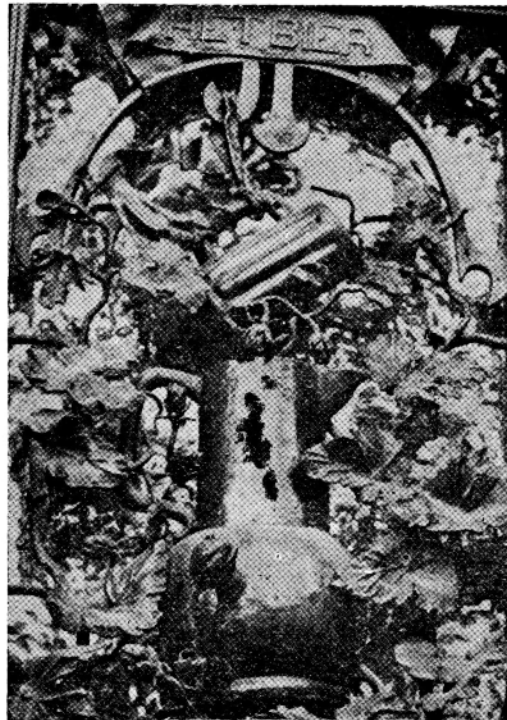
S. DE COCK.



EEN ONVERGETELIJK  
«HEEMKUNDIG GEBEUREN» :

# «Inwijding» van het Willebroeks Brouwerijmuseum

---



«Kunstsmeedwerk»  
eertijds geplaatst in de hoofdingang  
van de gewezen brouwerij Verhulst  
te Kapelle-op-den-Bos.

Op 28 november 1976 werd, in aanwezigheid van heel wat officiëlen, prominenten uit de zakenwereld, heemkundige vrienden en een heel stel sympathisanten, het Willebroeks Brouwerijmuseum feestelijk «ingewijd» en «opengesteld».

Daar waar senator Stan De Clercq de eer kreeg het officiële karakter van deze heuglijke gebeurtenis te verzorgen, was het de gekende en zeer kompetente radiomedewerker Jan Lambin die aangezocht was als feestredenaar.

We verheugen ons ten zeerste in het feit dat we hierbij dan ook, inzonderheid om de belangrijke en waardevolle inhoud ervan, de volledige tekst van de zeer opgemerkte feestrede in dit nummer mochten laten opnemen.

Voor deze joviale tegemoetkoming : aan Jan Lambin, vanwege gans 't Vaartland, welgemeende dank en diepe erkentelijkheid !

De redactie.

We geven 't woord aan Jan Lambin :

*Geachte Vergadering,*

*Ons aller geestelijke vader Curnonsky heeft het woord Gastronomade uitgevonden.*

*Een gastronomade is iemand die rondzwerft om ter plaatse het eigene, het typische te gaan proeven.*

*Ik wil vandaag het woord bieronomade lanceren. Een bieronomade is iemand die rondzwerft om een gewestelijk of plaatselijk bier op te zoeken en te proeven. Een bieronomade is iemand die dus het bier eert. Het is dus iemand met een biercultus.*

*Biercultus vindt men niet in wegcafées, dansings, bars of dergelijke. Biercultus kan men wel vinden in een gezellige kroeg of een café naar*

menselijke maat... waar de waard of de waardin weet hoe bier behandeld, bewaard en geschonken moet worden.

Een bieronomade zet zich af tegen de huidige bier-onkultuur van Beierse blaaskapellen die Beethoven's «Ode aan de Vreugde» in fabrieks-bier verdrinken.

Een bieronomade vlucht het baancaféleven dat speciaal geschapen werd voor de derde leeftijd omdat nu eenmaal het autobuspark van de reis-ondernemingen ook buiten het toeristisch seizoen moet blijven renderen.

Dat betekent dat de bieronomade het in ons land — en vooral in Vlaanderen — altijd maar moeilijker krijgt.

De jongste jaren zijn immers in dit bierland bij uitstek tientallen plaatselijke en gewestelijke bieren gesneuveld... of wat nog erger is, aangepast aan de algemene smaak.

En dat is spijtig.

Dat is een groot verlies.

In deze niet bepaald prettige tijd is niets troostvoller dan een goed getapt of onberispelijk geschonken glas nobel bier. Dat is bier met een eigen karakter, een eigen smaak en een eigen ziel. Dat is een bier waarin de ervaring en de beroepsbekwaamheid van generaties brouwers zit verwerkt.

Een bier dat precies past bij uw gemoedsgesteldheid, bij uw temperament en bij uw smaak.

Een bier dat naar keuze in een bezinnende stilte kan gedronken worden of dat aanzet tot een openhartig menselijk contact. Zó het bier benaderen is een vorm van gastronomische verfijning, van een verantwoorde en beheerste epikuristische instelling. Zo'n gastronomische verfijning en epikuristische instelling kent geen vooroordelen.

Ze kunnen het bier met evenveel eerbied als de wijn benaderen. Ook al weet men dat bier en wijn twee totaal verschillende dranken zijn.

Gastronomie en epikurisme zijn immers meer gericht op de kwaliteit dan op de kwantiteit.

Ze houden de beoefenaar ervan altijd ver van de gevaarlijke grens der promilles.

Per slot van rekening is het tot zich nemen van een glas edel bier zoiets als een gebed.

Cornelius Crul zag het in de 16e eeuw aldus :

**O Heer, gij die appelkens, peerkens en nootkens maakt  
zij geloofd voor uwen goede siere,  
van vis, van vlees, dat zo wel en smaakt,  
van brood, van boter, van wijn, van biere...**

We mogen de Schepper loven niet alleen omdat hij ons de grondstoffen heeft gegeven maar vooral ook de vindingrijkheid om van die grondstoffen ook edel bier te brouwen.

Helaas schonk de Schepper ons ook het vermogen van datzelfde bier een fabrieksprodukt te maken dat de naam bier onwaardig is. Maar daar hebben we allemaal schuld aan.

Door niet kritisch genoeg te drinken,  
door ons te laten vangen door opgeschroefde reclame,  
door géén sant in eigen land te huldigen,  
door niet te willen aanvaarden dat kwaliteit ook betaald moet worden,  
door ons modes te laten voorschrijven,  
door het bier als een beroezing te gebruiken.

We moeten dringend de echte biercultuur in eer herstellen. Bierecultuur veronderstelt traditie maar niet alleen dat : ook informatie. Maar dan informatie die niet publicitair gericht is. Dus bij voorkeur informatie die los staat van allerlei belangengroepen. Het mag ook geen informatie zijn die inspeelt op de retro-rage van het ogenblik.

Men heeft ons al het oude laten opruimen om het door het nieuwe te laten vervangen.

Nu we het nieuwe bezitten en we tot de bevinding zijn gekomen dat het nieuwe ook niet alles is biedt men ons weer het oude aan, maar dan veel duurder dan het nieuwe. En we happen toe zonder na te gaan wat van het oude verdient bewaard te blijven.



Het moet informatie zijn die eerlijk zegt waar het om gaat. Dus om wat terecht verdient bewaard te blijven. Wat ons leven rijker en menselijker kan maken.

Die informatie — als basis van een verantwoorde biercultuur — vindt U hier in dit Willebroeks Brouwerijmuseum.

Precies daarom is zo'n museum zo belangrijk. Het is een museum dat harmonieert met zijn kader.

Het is een museum naar menselijke maat met de relikten van generaties mensen die gewerkt hebben, die lief en leed gekend hebben. Het geeft dan ook aan de aandachtige bezoeker een inzicht in een drank die eeuwenlang ons sociaal leven heeft bepaald in het goede, maar helaas ook in het kwade.

In dit Brouwerijmuseum kan de bezoeker ook een inzicht krijgen in de diverse biersoorten die Vlaanderen gebrouwd heeft en nog brouwt. Op gebied van brouwen waren de Vlamingen en de Walen altijd zeer creatief.

Zelfs nu — na de opruiming van zo vele kleine brouwerijen — beschikt België nog altijd over de grootste variëteit van bieren ter wereld. Vandaar dat een brouwerijmuseum zoals dit ook een bijdrage kan leveren tot een terugkeer naar bieren die zuiver en echt zijn. Naar bieren die niet lijken wat ze niet zijn.

Dit Brouwerijmuseum kan wellicht ook een aansporing worden tot een terugkeer naar die echte Vlaamse bierkeuken die — geheel ten onrechte — door de Franse keuken verdrongen werd.

In dit brouwerijmuseum kunnen bieronomaden gevormd worden.

Een brouwerijmuseum kan zijn informatie ook gebruiken als wapen tegen de verloedering van de kwaliteit en van de tradities die al eeuwenlang hun waarde hebben bewezen.

In de strijd om de echtheid en de kwaliteit moeten we niet al te zeer op de overheid rekenen.

De strijd om het milieu, om de kwaliteit van ons voedsel, om de bescherming van de verbruiker die de jongste jaren soms met succes gevoerd werd is praktisch uitsluitend de zaak geweest van privé-personen en van groepen.

Af en toe is ook de overheid gevolgd, maar dan meestal schoorvoetend. Op gebied van het leefmilieu is gelukkig de overheidsactie stilaan toch op gang gekomen.

Ook dit museum is aan privé-initiatief te danken. Ik kan me best voorstellen wat een inspanning, tijd en geld het moet gekost hebben. Maar, goede vriend Schurmans, het was de moeite waard.

Ik wil ook het gemeentebestuur hiermee gelukwensen. Willebroek kreeg niet alleen een bierologische maar ook een toeristische troef in de schoot geworpen die mag gezien worden.

Vroede vaders van Willebroek, houd het Brouwerijmuseum in ere. Uw liefde weze echter niet platonisch. Het Willebroeks Brouwerijmuseum kan de kern worden van de toeristische ontsluiting van het Vaartland. Het kan ook een toeristisch informatiecentrum worden, de zetel van een V.V.V.

Het Vaartland heeft immers een eigen karakter waar het landschap en de industriële archeologie heel wat mogelijkheden bieden. De uitbouw van een toeristische infrastructuur — maar hou ze in godsnaam binnen de perken van de redelijkheid — kan die toeristen aanspreken die het niet meer nodig vinden grote afstanden met de wagen af te leggen om er eens even uit te zijn.

Toerisme en recreatie moeten niet enkel in de tijd maar ook in de ruimte gespreid worden.

We hebben al veel te veel natuur, monumenten en industriële relikten laten verloren gaan. Wat overblijft moet dringend gered en gerevaloriseerd worden. De inwijding van dit Brouwerijmuseum zal al diegenen die in het Vaartland milieu-actief

*zijn in de breedste zin van het woord MOETEN stimuleren tot een grote, gezamenlijke actie... liefst met de steun en de belangstelling van de betrokken gemeentebesturen. De mogelijkheid zit er dik in op dat punt met een schone lei te beginnen : na de gemeenteraadsverkiezingen en na de fusies. Maak dan ook van de inwijding van dit Willebroeks Brouwerijmuseum een mijlpaal in*

*de evolutie van het Vaartland naar een betere en vooral menselijker toekomst.*

*Mijnheer de conservator, ik zal zo dadelijk, na de officiële inwijding van dit museum met smaak het bierglas heffen ...maar dan doe ik er toch een warme «schep» wensen bij voor persoonlijk geluk.*



«Binnenkoer» gewezen brouwerij «De Valck» te Ramsdonk.

***Het  
Willebroeks  
Brouwerijmuseum***

**IS OPEN :**

de eerste en de laatste zondag van de maanden MAART, APRIL, MEI en JUNI van 15 tot 20 uur.

Per groep op afspraak - tel. (031) 86 60 56

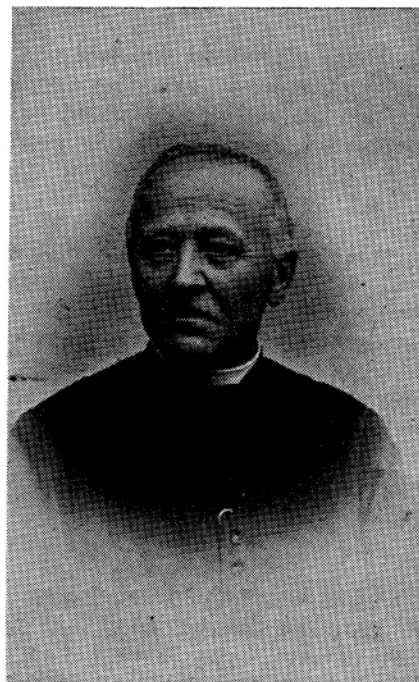
ZEER APPARTE SFEER - ALLE DRANKEN.



---

# HEINDONK anno 1899

---



Pastoor P.J. Broeckx (1836-1907)

Op het archief van het aartsbisdom te Mechelen berust een 17 bladzijden tellend handschrift van de Heindonkse pastoor Petrus Josephus Broeckx : **Beschrijving der parochie Heyndonck**. Het gaat hier om het antwoord op de vragenlijst op 12 april 1898 door kardinaal Goossens gestuurd naar alle pastoors van het aartsbisdom Mechelen. Bedoeld werd de kerkelijke situatie rond de eeuwwende in kaart te brengen, statistieken betreffende de religieuze praktijk aan te leggen en de inventaris op te maken van de kerkgoederen en kunstschaten. Bovendien werd de verzameling beoogd van allerhande archeologische, historische en zelfs folkloristische gegevens. De vragenlijst omvatte drie delen : 1. Opgave van het bestaande : a. in godsdienstig opzicht ; b. in burgerlijk opzicht ; 2. Geschiedenis ; 3. Legenden en gebruiken (1).

Reeds in mijn vorige bijdrage in 't Vaartland over de Tisseltse **Pastoor Lamal** heb ik uitvoerig melding gemaakt van deze enquête en heb ik de gegevens verwerkt van een analoog antwoord nl. **Beschrijving der parochie van Tisselt** (2). In onderhavig artikel wil ik het eigenhandig geschreven document van pastoor P.J. Broeckx voorstellen en bespreken.

Vooraf wil ik aanstippen dat Broeckx zijn tekst vrij bondig heeft gehouden, vooral het eerste deel betreffende de bestaande situatie (slechts 3 bladzijden). Sommige vragen heeft hij gewoonweg niet beantwoord, en niet alleen waar het om rubrieken gaat die uiteraard voor Heindonk niet van toepassing zijn zoals bv. de colleges, de hospitalen, de godshuizen, de markten, enz. Ook de gedetailleerde beschrijving van het kerkmobilair ontbreekt. Over folkloristische gebruiken en gewoonten wordt hoegenaamd niet gesproken.

## OVERZICHT VAN DE INHOUD

Broeckx' rapport bestaat uit twee delen : de beschrijving van de bestaande situatie in zowel godsdienstig als burgerlijk opzicht, en de geschiedenis van het klooster «Vredesdal» en van de parochie. Wat het eerste deel aangaat komen onder de rubriek «godsdienstig opzicht» de gegevens betreffende de patroonheiligen (Johannes de Doper en Amandus), de grenzen,

de bevolking, de pastoor, de broederschappen, de bidplaatsen, het kerkhof, de pastorij (blz. 1 en 2). Onder de hoofding «Burgerlijk opzicht» krijgen we notities over de bevolking, de gemeenteschool, de maatschappelijke organisaties (blz. 3).

Veel uitvoeriger is het historische gedeelte (blz. 4-17). Met betrekking tot de etymologie van de naam «Heyndonck» (Heidonck 1339, Ter Heyendonck 1486, Heyendonck 1526) citeert Broeckx zowel de verklaring van A. Wauters «le polder des Bruyères», als deze van H. Sel : ei-en-donck of aigne-donck, aigne, ei, ai = het keltische «aa» = water, «donck» is verwant met duin (3). Broeckx zelf laat de kwestie onbeslecht (blz. 4).

Oorspronkelijk was Heidonck afhankelijk van de parochie Zemst voor het tijdelijke. Na de verbrekking van Rumst behoorde Heidonck eerst aan de familie Van Schuren van Haghoort, nadien aan de familie van Groesbeeck. Dit lezen we op blz. 4 en 5 waar Broeckx zonder enige vermelding van auteur, Wauters letterlijk vertaalt. (4).

Daarop volgt (blz. 5-9) de geschiedenis van het klooster van de reguliere kanunnikessen van Sint-Augustinus «Vallis Pacis» (Vredesdal) van 1486 tot 1552. Zich helemaal inspirerend op de beide auteurs A. Wauters en H. Sel beschrijft Broeckx de verschillende episoden als volgt :

a) **de voorgeschiedenis te Ekeren** : midden de vijftiende eeuw stichting van het klooster te «Eekeren» (behorend tot Rumst) door reguliere kanunniken van Sint-Augustinus van Reingerskercke (Zeeland) ; bij gebrek aan inkomsten en door de overstromingen geteisterd zijn de augustijnen verplicht het klooster over te laten aan de vrouwelijke tak van hun congregatie «huis der vallei van Josaphat» genaamd ; de zusters houden het er slechts drie jaar uit (overstromingen, onvruchtbaarheid van de bodem).

b) **Stichting «Vallis Pacis» in 1486**. Een aanzienlijke eigenaar van Heidonck, Jan Van den Broeck (Joannes a Palude), stelt de door hem gebouwde kapel «Ter Heyendonck» en de aanpalende gronden ter beschikking van deze augustinessen van Ekeren die, met toestemming van de Heer van Rumst, van de pastoor van Zemst Jan Van de Poele, en van de bisschop van Kamerijk Henricus de Berghes, zich te Heidonck vestigen en Vredesdal oprichten. Broeckx

kopieert de brief van de Zemstse pastoor aan J. de Glimes, vicaris van Kamerijk, zoals deze door H. Sel wordt geciteerd, en waarin Van den Poele voorstelt afstand te doen van zijn jurisdictie over het klooster te Heidonck. Ook worden enkele bepalingen uit de inrichtingsakte aangehaald met betrekking tot de kledij, de regeltucht, de inkomsten, de kanonische visitatie, het aantal zusters, enz.

c) **Moeilijkheden en vertrek : 1552**. Zoals destijds in Ekeren hadden de augustinessen ook hier te kampen met natuurrampen. Na de overstromingen van 1547 en 1551 zonden zij een klachtenbrief naar de Kamerijkse bisschop Robrecht de Croy. Dank zij de bemiddeling van Marten Cuypers, geboortig van Mechelen en suffragaan van Kamerijk konden zij verhuizen naar Kalfort-Puurs waar zij hun intrek namen in het hospitaal (5).

Een interessante brok Heidonckse geschiedenis is de strijd voor de parochiale onafhankelijkheid, in twee fasen verlopen : de scheiding van Zemst, de scheiding van Heffen. In 1603 werd Heidonck bij Heffen gevoegd, in 1803 als onafhankelijke parochie opgericht. Op blz. 9 schrijft Broeckx : «Reeds in het jaar 1598 had de Eerwaarde Heer Deken van Mechelen de inwoners van Heyndonck aangezet hunne geestelijke overheid te verzoeken om van Sempst (twee en half uur ver gelegen) afgescheiden en onder Heffen gesteld te worden. Zulks blijkt uit het verslag van verschillende kerkvisieten door den Eerwaarde Heer Deken van Mechelen gedaan in de jaren 1598 tot 1606 ; daaruit blijkt ook tot welken ellendigen staat de kapel in die tijden vervallen was». En dan citeert hij enkele latijnse uittreksels van de visitatie-rapporten van Mechelse deken Antonius De Mol uit de jaren 1598-1606 waaruit blijkt dat de deken de klachten van de Heidonckenaars niet alleen vertolkt doch ze ook steunt. Ook haalt Broeckx het positieve antwoord aan van aartsbisschop Matthias Hovius van 1603 waarin de afscheiding van Zemst en de aanhechting bij Heffen wordt gedecreteerd (blz. 11-12).

Verder heeft Broeckx het over de restauratie van de oude kerk in 1606 en van de tiendeheffingen ter bekostiging van de verbouwing ; dit laatste bracht heel wat moeilijkheden mee. Broeckx haalt zijn gegevens hier weer uit Wauters, maar vergist zich enkele malen in het kopiëren van de data (blz. 12). Over de bedevaart tot de Hl. Lucia schrijft hij verder dat deze «van ouds vermaard was en lokte eene groote



# RESTAURANT ESPERO

AUG. VAN LANDEGHEMSTRAAT 67

2660 WILLEBROEK

TEL. (031) 86 85 10

Specialiteit :

PEPERSTEAK — MOSSELEN

SOCIETE CARBOCHIMIQUE

## ASED n.v.

Gekorrelde stikstofmeststoffen  
Vloeibare meststoffen «Tertrasol N»  
en «Tertrasol N + P»

Complexe samengestelde meststoffen :  
Ecased en Tertre-Auby

Bladvoeding : Tertrel

Magnesiumoxyde onder gemicroniseerde vorm :  
Maneltra Magnesium

Handels- en landbouwkundige

RENAISSANCELAAN 12 — 1040 BRUSSEL

TEL. (02) 36 20 80 - (02) 33 01 73

Gestratificeerde KRASVRIJE  
A A N B O U W K E U K E N S

3.100 fr. de lopende meter  
nu in het bereik van **IEDEREEN**  
dank zij de lage prijzen  
en toch beste kwaliteit bij

## WILLY OLBRECHTS

J. HAMMENECKERSTRAAT 44  
KAPELLE-OP-DEN-BOS — TEL. (015) 71 13 51

Alles wordt op maat gemaakt volgens uw  
beschikbare plaats en al onze meubelen  
zijn van binnen en buiten met gestratificeerde  
platen van eerste keus.

## HARRY VERLINDEN

VAN LANDEGHEMPLEIN 14 WILLEBROEK

- OMEGA
- TISSOT
- RODANIA

ZOWEL UURWERKEN  
ALS JUWELEN

graag  
onze medewerking  
aan initiatieven  
die  
DE MENS  
vormen  
geestelijk verrijken  
ontspannen  
gezond vermaken

**konstruktie  
j. lambrechts  
ruisbroek**

# LOUIS DE SMEDT

V A S T T A P I J T

A. VAN LANDEGHEMSTRAAT 93 - 105  
WILLEBROEK

TEL. (031) 86 66 08  
86 76 29

- ONDANKS INFLATIETIJD  
GOEDKOPE TIJD  
BIJ LOUIS TAPIJT !

Pasteitjes en vlaaien vindt U overal,  
maar wil U eens iets fijn,  
dan moet het van het modernste bakkertje zijn.

Als U er éénmaal hebt van genoten,  
zult U beslist nergens meer kopen.

Proef en vergelijk de moderne kwaliteit  
en U zegt onvermijdelijk :

Oh, hoe heerlijk fijn,  
dat kan niet anders dan van Freddie zijn !

**BROOD- en BANKETBAKKERIJ**

**F. MOEREMANS-MOONS**

**DORPSTRAAT 47 - BLAASVELD**  
**Tel. (031) 86 73 18**

Aan huis bestelling

**Veilig, winstgevend, makkelijk sparen...**

het DEPOSITOBOEKJE

van de

**Generale  
Bankmaatschappij**



**VAN LANDEGHEMSTRAAT 66**  
**WILLEBROEK**

**VOOR AL UW VERZEKERINGEN**

WEND U TOT

**A. DE BONDT**

**BROEKSTRAAT 70**  
**2662 BLAASVELD**



**Wiel's...Wielemans**  
**Kwaliteitstraditie sinds 1862**



OFFICIEEL VERDELER

**VOLKSWAGEN - AUDI**

Steeds de volledige gamma in voorraad

# Garage Vissers p v b a

BTW 400.788.657

TOONZAAL GEOPEND TOT 20 UUR

KONINGIN ASTRIDLAAN 7-9  
2 6 5 9 B R E E N D O N K

☎ (03) 86 86 10  
86 64 70

STANDING DOOR KWALITEIT

dat kan alleen

# RODAL

P. V. B. A.

Tegelfabriek van Noord-West Brabant

MEISELAAN 52 - NIEUWENRODE - TEL. : (015) 71 13 59 - 71 14 37

met haar 4 afdelingen : — VLOEREN  
— SCHOUWEN  
— CEMENTDALLEN  
— SILEXDALLEN

Komt ook op zaterdag- en zondagvoormiddag genieten  
van onze gans vernieuwde toonzaal !

# ST-THERESIACOLLEGE

Veldstraat 11

2920 KAPELLE-OP-DEN-BOS

Tel. (015) 71 11 94 en 71 13 80

- **Basisschool :** 5e en 6e leerjaar
  
- **Oude humaniora :** Latijn-Grieks  
Latijn-Wiskunde
  
- **Nieuwe humaniora :** Moderne  
Economische  
Wetenschappelijke A

Externaat

Half-internaat

## LACHEN IN ONS BEROEP

Al eens een (auto) ongeval gehad ?  
Dat ongeval schriftelijk doorgegeven ?  
Gelet op mogelijke dubbelzinnigheden ?  
Hierna enkele losse grepen uit bestaande ongevals-  
aangiften. Natuurlijk naamloos ! Aan U ze dubbel-  
zinnig en/of komisch te vinden.

- «Tegenpartij stond stil voor het huis van zijn vriendin nr : 4».
- «Ik reed op de baan naar St. Niklaas, toen ik plots op een onverplichte koe botste».
- «Van uit mijn positie kon ik onmogelijk zijne linkerflikker zien branden hebben».
- «Ik heb inderdaad een meid en een werkvrouw, maar ik had toch gevraagd ze allebei te laten dekken. Mag ik U verzoeken na te gaan, of mijn agent zijn werk wel goed deed ?».
- «Hij botste tegen mijn deur. Mijn vrouw had het zien aankomen, want ze zei efkens ervoor : Pas op want die is zo zot als iet».
- «Hij knotste tegen drie stilstaande auto's en knots ik had het ook zitten».
- «Mijn echtgenote stond stil, en zonder dat ze het wist zat tegenpartij er van achter op. Het was een zware slag. Gans hare koffer was ingedrukt, en een stuk van haren uitlaat vond ze nadien nog in de gracht».
- «Zo zijn er mensen die wel een degelijke ongevals-aangifte kunnen doen, maar die niet weten dat een autoverzekering, wel veilig, 10 % voordeliger in premie kan zijn».
- «En zo zijn er jonge zelfstandigen, die niet weten dat er mutualiteiten zijn, die hun, bij werkonbekwaamheid door ziekte of ongeval, tot 1.000 fr. per dag uitbetalen. Ja ! En dit tot hun 65 j. (6 dagen per week A.U.B. !) voor een bijdrage die de helft goedkoper is dan bij verzekeringsmaatschappijen».
- «En lach niet als wij U zeggen, dat 8 op 10 van die jonge beginnende zelfstandigen, door onwetendheid, zich verkeerdelijk in orde stellen met hun sociale-wetgeving-inschrijving en hierdoor duizenden franken teveel aan sociale bijdragen betalen».
- «En geef toe dat zelfs 90 % van onze jonge intellectuelen, hun meest interessante bronnen en formules van lening niet kennen... omdat het tenslotte hun beroep niet is».
- «Dat er verschillende jonge zelfstandigen zijn, die dringend een goed fiskaliteit-boekhouder nodig hebben».
- «Dat zij misschien aanvoelen, dat wij meer dan «alle verzekeringen» doen».
- «Dat wij inderdaad tegelijkertijd raadgevers zijn, voor alle problemen met financieel karakter, en dat een groot deel van die raadgevingen, gratis bij wijze van service, aan ons klienteel gegeven worden».
- «Dat wij ons hoofdbureau te 2638 Reet hebben - Clemenshoek 16, telefoon : (031) 88 20 31 en een speciaal bureau voor autoverzekeringen te 2650 Boom autostrade (Antwerpsestr. 258 - aan den barreel - Tel. (031) 88 40 48)».
- «Dat wij ook bijbureaus hebben te Leuven en te Brussel, en klienten in elke vlaamse stad en bijna in elk vlaams dorpje...

**Steeds welkom.  
STAF SOMERS**

In naam van :  
«GROEP STAF SOMERS-LAURIKS»

## DE DYNAMISCHE KREDIETBANK BIEDT U DE VOLLEDIGE GAMMA VAN MODERNE EN EFFICIENTE BANKDIENSTEN :

zichtrekeningen, Eurocheque,  
depositoboekjes, kasbons en  
andere beleggingen, persoon-  
lijke leningen, financieringen...



# KREDIETBANK

waar U woont, waar U werkt, waar U winkelt !



**Voor een mooie ingerichte keuken**

VRAAG EENS PRIJS AAN

# **ILWA-keukens**

- alle kombinatiemogelijkheden
- perfecte afwerking
- gratis prijsopgave
- verdelers over gans België

SCHOOLSTRAAT 9

TEL. (031) 86 60 25

**R u i s b r o e k - S a u v e g a r d e**

# *Bel Meubel*

**UW MEUBEL**

De best gekende en goedkoopste meubelzaak uit gans de streek  
20 % GOEDKOPER

**LOUIS BEULLENS-HERMANS  
MECHELSEWEG 264  
KAPELLE-OP-DEN-BOS (Oostkant)  
TEL. (015) 71 14 03**

KREDIET

Drie verdiepingen toonzaal — Ingang vrij

KONTANT

Op aanvraag worden de cliënten thuis afgehaald,  
zonder verplichtingen tot kopen

---

UIT SYMPATHIE

## *Tiny Bell*

en haar orkest «SMACK»

FEESTINRICHTER : voor al uw bals en feesten,  
alle inlichtingen adres BEL meubel

menigte uit om haar te Heyndonk te komen vereeren om door Hare voorspraak bevryd te blijven of te genezen van keelziekten, buikloop, enz. Den 15 November 1652 zyn haar reliquieën aan de kapel geschonken door den Eerw. Heer Coriache, aartspriester van Mechelen» (blz. 13).

In 1755 hebben de Heindonkenaars via de deken van Mechelen een verzoekschrift gezonden naar kardinaal de Franckenbergh, aartsbischop van Mechelen, waarin zij tien redenen opsommen om hun aanvraag tot afscheiding van Heffen te motiveren (blz. 13-15).

De verre afstand van de kerk van Heffen en de slechte toestand van de weg er naartoe, vooral in de wintertijd, is wel het hoofdmotief.

De onderpastoor van Heffen komt alleen 's zondags te Heindonk de Mis lezen. Gedurende de week blijft het dorp zonder priester. Sommige parochianen zijn gestorven zonder de sacramenten omdat de pastoor of onderpastoor van Heffen niet tijdig verwittigd konden worden.

Het is zelfs gebeurd dat pasgeboren kinderen die naar Heffen werden gebracht om gedoopt te worden, onderweg van de koude zijn gestorven zonder doopsel. Gezien er 's zondags te Heindonk slechts één Mis wordt opgedragen moet een deel van de bevolking toch naar Heffen wat vele misbruiken meebrengt. De kinderen moeten op zondag namiddag voor het godsdienstonderricht naar Heffen om er het lof en de catechismus bij te wonen. Verder wordt gewag gemaakt van de slechte toestand van de Heindonkse kerk, het kerkmobilair en de ornamenten. Daarom wordt gepleit voor een nieuwe kerk en «de Nootsaekelykheit van eenen Pastoor ofte residerenden Priester, om de gemeente bij te staen ende te helpen etc. Dito Heere te voorsien van behoorlyke wooninge, alimentatie, etc.». De deken keurde hun redenen goed en ondersteunde hun smeekschift. Broeckx citeert dit gunstig advies van de deken in de latijnse tekst (blz. 15-16), en hij vervolgt : «Reeds voor het jaar 1625 tot aan de fransche omwenteling kwam de Eerw. Heer onderpastoor van Heffen op zon- en heiligdagen en somtijds in de week te Heyndonk de H. Mis celebreren. Van in 't jaar 1704, mogelijk vroeger, werd hij daarvoor betaald : a) van de opbrengst eener fondatie gesticht door kapitein Judocus De Smeth en door zyne vrouw Barbara De Pretere, of volgens Wauters (Histoire des environs de Bruxelles) Regina Rousseau die op 3 november 1625. b) van een deel der tienden hem toegestaan door het kapittel van Kamerijk. Zulks blijkt uit eene

verklaring van den Eerw. Heer Ceuppens, pastoor van Heffen (Broeckx citeert de franse tekst van deze verklaring, blz. 16)».

Tot besluit geeft Broeckx op blz. 17 de lijst van de pastoors van Heindonk vanaf de stichting in 1803 :

1. Ferdinandus Joannes VERHEYDEN, geboren te Korbeek-Dijle, 1766, overleden te Heindonk 1824, pastoor 1803-1824.
2. Joannes Franciscus VRANKEN, geboren te Rillaar 1778, overleden te Heindonk 1835, pastoor 1824-1835.
3. Joannes VAN HOOLST, geboren te Mol 1790, overleden te Puurs 1882, pastoor 1835-1877.
4. Joseph VAN EECKHOUT, geboren te Wambeek 1827, pastoor 1876-1878.
5. Petrus Josephus BROECKX, geboren te Retie 1836, pastoor vanaf 1878 (6).

#### DE SITUATIE IN 1899

Op 31 december 1899 telde Heindonk 575 inwoners (waarvan 360 communicanten). Naar het getuigenis van A. Wauters waren er 492 in 1831 en 546 in 1846 (7). Anno 1899 was er 1 huwelijk ingezegd en waren er 24 kinderen gedoopt geworden (bemerkt het uitzonderlijk hoge geboortecijfer). Het aantal leerlingen, jongens en meisjes, in de gemeenteschool (met slechts één onderwijzer) bedroeg einde 1899 : 60.

Wat de godvruchtige genootschappen betreft vermeldt Broeckx :

- de broederschap van de hl. Rozenkrans met 350 leden ;
- de broederschap van de hl. Lucia, ingesteld door paus Clemens XI in 1706 met 2.000 leden ;



- de congregatie van O.L.V. onbevlekt ontvangen met als doel «de jonge dochters te beschutten tegen de gevaren der wereld», telde 40 leden;
- het genootschap van O.L.V. van Scherpenheuvel met 500 leden;
- het genootschap van de H. Kindsheid met 105 leden.

Onder de rubriek «burgerlijk opzicht» worden de maatschappelijke organisaties vermeld :

«Eene verzekering die voor doel heeft de landbouwers schadeloos te stellen in geval van verlies van hun vee ; zij telde 62 leden op 31 december 1899. Eene pensioenkas erkende, aangesloten bij de lijfrentekas met 25 leden» (blz. 3).

De nieuwe kerk, gebouwd in 1853 is door kardinaal Sterckx geconsacreerd op 4 juli 1855.

De kleine kapel ter ere van O.L.V. van Lourdes werd gebouwd in 1898. De torenklok werd gegoten te Mechelen anno 1700 door Jacobus De Clerck. De pastorij dateert van 1805 (vanzelfsprekend wordt door Broeckx hier de toenmalige pastorij bedoeld).

Wat de bezigheden van het volk betreft schrijft Broeckx : «de inwoners van Heyndonck leggen zich toe op de landbouw, dryven koophandel in hooi welk de bijzonderste opbrengst is, de gemeente langs alle kanten omringd zynde door weelderigen weilanden» (blz. 3).

## DE BRONNEN

Zoals ik terloops reeds heb aangestipt heeft pastoor Broeckx zich vooral laten leiden door twee werken, ten minste wat het historische gedeelte van zijn rapport betreft : A. WAUTERS, **Histoire des Environs de Bruxelles**, deel 2, Brussel, 1856, blz. 629-631, H. SEL, **Proeve van Historische Mengelingen over 't Land van Rumpst en in het bijzonder over De Heerlijkheid van Boom**, Leuven, 1873, blz. 336-341. Een paar maal vermeldt Broeckx deze geraadpleegde lite-

atuur uitdrukkelijk. Meestal gaat het echter om impliciete citaten. Soms vertaalt hij Wauters letterlijk, andere keren nogal vrij. Wanneer hij de geschiedenis van het klooster verhaalt citeert hij beide auteurs door elkaar. Zoals reeds genoteerd vergist Broeckx zich soms bij het kopiëren van dat en namen (zelfs de naam Wouters). Een zekere slordigheid is wel tekenend voor het hele rapport. Van een kritisch gebruik van de bronnen is hoegenaamd geen sprake. Nergens maakt de auteur gewag van een eigen kerkarchief waaruit hij kon putten, hoewel de parochie Heindonk in 1899 toch bijna een eeuw eigen bestaan had geleid.

Toch is pastoor Broeckx' opstel een interessante bijdrage tot de geschiedenis van Heindonk, niet alleen omdat het een aantal historische gegevens gecompileerd heeft, doch ook en vooral omdat het een licht werpt op de situatie anno 1899. Het licht van een betrouwbaar tijdgenoot.

Prof. Dr. HERMAN - EMIEL MERTENS,  
K. U. Leuven.

### Voetnoten :

- (1) **Collectio Epistolarum Pastoralium**, t. XIII (febr. 1898-1902), Mechelen 1903, blz. 21-29.
- (2) Vgl. Herman MERTENS, **Een brok Tisseltse Geschiedenis : Pastoor Lamal**, in 't **Vaartland** 1975, nr 1, blz. 13-19.
- (3) Vgl. A. WAUTERS, **Histoire des Environs de Bruxelles**, deel 2, Brussel, 1856, blz. 629; H. SEL, **Proeve van Historische Mengelingen over 't Land van Rumpst en in het bijzonder over De Heerlijkheid van Boom**, Leuven 1873, blz. 337, voetnoot 1.
- (4) A. WAUTERS, a.w. blz. 629.
- (5) «Wanneer de laatste nonnen uitgestorven waren, zijn de goederen van dit hospitaal overgegaan tot het seminarie van Mechelen», aldus H. SEL, a.w. blz. 341. Voor de geschiedenis van het klooster «Vredesdal» zie ook Jos NEYENS, **Rumst. Van Romeinse nederzetting tot nijverheidsgemeente**, Lier, 1958, blz. 149.
- (6) Van **Joannes Van Hoolst** vindt men in het kerkkoor een grafsteen evenals van diens vriend kanunnik Lambertus Mortelmans (1805-1870) die gedurende 33 jaar professor was in de H. Schrift aan het Groot Seminarie te Mechelen en nadien aartsdiaken en kanunnik-theoloog van het kapittel was te Mechelen. **Petrus Josephus Broeckx**, de auteur van het handschrift, was priester gewijd te Mechelen in 1862, werd onderpastoor te Elwijnt in 1863, onderpastoor te Arendonk in 1865, pastoor te Heindonk in 1878 en overleed er in 1907.
- (7) A. WAUTERS, a.w. blz. 629 voetnoot 1.

# Beknopte historiek van het kasteel « Hof ter Zielbeek » te Ruisbroek

In Ruisbroek is er voor het eerst sprake van een kasteel in 1231. Toen gaf ARNOLD VAN GRIMBERGEN, vanuit zijn kasteel alhier, in de maand mei een charter uit tot het stichten van geestelijke zielebedieningen (fondatiemissen) «ten zijnen profijte» — voor hem zelf — in de parochie van Ruisbroek.

Waar dat kasteel toen gelegen was, is niet meer te achterhalen. Toch vermoeden we dat het op de plaats van het huidige domein ter Zielbeek moet gelegen hebben. Zie hier waarom : De Hoogstraat was al van vóór de jaren 1.000 een voorname verbindingsweg vanuit Mechelen over Willebroek naar Rupelmonde. Die straat was tevens tot in 1619 grens met Puurs. De Zielbeek was — en is nog — de grens met Willebroek. Het kasteel lag dus strategisch gezien zeer goed gelegen, op een plaats waar men de volle controle had over de brug van de Zielbeek en de enige doorgangsweg naar hoger op. Vergeten we niet dat in de Middeleeuwen ons dorp in het bezit was van de HEREN VAN GRIMBERGEN — toen het machtigste huis van het hertogdom Brabant ! — die het plaatselijke Hellegatveer in hun handen hadden, de overzetplaats op de Rupel naar hun andere gebieden Kontich en Rumst !

In onze keure uit 1294 vernemen we dat de huidige Stenen Brug op de Zielbeek toenertijd de Molenbrug genoemd werd. Dat betekent dat er toen reeds een watermolen op die plaats was. Een molen, 't zij water- of windmolen, was gans de oudheid door, het alleenrecht van de plaatselijke kasteelheren, meestal aan een hoeve verbonden en een kasteel. De benaming «HOF TER ZIELBEEK» wil niets anders zeggen dan hofstede of hoeve gelegen aan de Zielbeek.

In onze streek van Klein-Brabant hebben we nog zulke voorbeelden : «Hof ten Broek» (Lizele), «Hof ter Bollen» (Lizele), «Hof ten Berg» (Puurs), «Hof ter Rest» (Puurs), enz., allen aan een kasteel verbonden en strategisch goed gelegen.

Toch begint de eigenlijke gekende geschiedenis van het domein ter Zielbeek maar vanaf de 16e eeuw. Daarvoor zal het gebied steeds in handen gebleven zijn van de Heren van Grimbergen en hun opvolgers de Heren van het land van Rumst, waartoe Ruisbroek tot de 17e eeuw behoorde. Vanaf de eerste jaren van de 16e eeuw hoorde ter Zielbeek toe aan GIJSBRECHT VAN BROUCHOUT (Brouchorst ?), ridder van Schoten.

Bij akte van 20 december 1575 verkocht deze Heer de eigendom, met alle rechten eraan verbonden, aan zijn neef NICOLAAS VAN BROUCHOUT, Heer van Haarlem. Die verkoopakte beschrijft het gebied alzo : «een huis van plaisantiën (= buitenverblijf) metten berghe, poorten, drijfhuizen en de hoeven met de gronden en alle toebehoorten, genaamd Hof en kastele van Zielbeke, gelegen onder de Schepenbank van Ruisbroek». Toen was er reeds sprake van een berg, waarschijnlijk gemaakt met de grond van de gegraven vijvers en wallen.

In 1577 verkocht Nicolaas zijn domein aan de Antwerpse koopman PIETER VAN DER GOES en in 1628 is diens zoon ALEXANDER eigenaar van het goed dat toen 36 bunders (hektaren) groot was. Deze man was advocaat bij de Grote Raad van Mechelen, die toen onder Margaretha van Oostenrijk ons land bestuurde.

Op 1 oktober 1675 verkoopt Ludovica Van Esch, weduwe van Alexander Van der Goes, het kasteel aan de Heer JAN CHAUVIN (vertaald in «Geelhand») van Franse afkomst, maar woonachtig te Antwerpen. Van der Goes had twee kinderen, Pierre, kapitein bij het koninklijk leger en Louise, echtgenote van Laurent Sarasse, auditeur van de stad en het distrikt Brugge.

Op 20 juni 1687, na de dood zijner ouders die in Ruisbroek al een herenhuis hadden, gelegen Dorpstraat nr 70 (nu de heer Stoop-Peleman) wordt Jonker JAN-KAREL DE LABISTRAETE de

jonge Heer van Laer de nieuwe eigenaar van ter Zielbeek. Deze was gehuwd met een der dochters van Jan Chauvin (of Geelhand). De koop-prijs bedroeg toen 17.305 gulden en de akte vermeldt het kasteel als een huis van plaisantiën, genaamd «den Ooievaarsnest», groot 22 bunders.

In 1742 bij de dood van Karel de Labistraete gaat het goed over aan zijn neven : IGNATIUS krijgt de tocht (inkomens) en JEAN-CARLO krijgt de eigendom. Deze laatste was Heer van Neerwinden en hij vergrootte het goed tot 40 bunders. Al wat nu tot de wijk Kleine Landeigendom over de St.-Caroluskerk behoort, was toen eigendom van deze familie.

Tijdens de periode dat het kasteel aan de familie de Labistraete toebehoorde, was het meermaals het hoofdkwartier van oorlogvoerende troepen. Onder andere gedurende de oorlogen van 1744 en 1748 tussen keizerin Maria-Theresia en de Frans-Engelse legers. Meerdere belangrijke historische stukken zijn gedateerd en ondertekend door Zijne Hoogheid, Groothertog van Cumberland, erfprins van Engeland met als plaats «Chateau den Ooievaarsnest...» gesitueerd te Willebroek !

Wegens geldmoeilijkheden moeten de erfgenamen van de familie de Labistraete meer dan de helft hunner goederen alhier verkopen, zo o.a. de gronden van de wijk Kleine Landeigendom die toen overgingen naar de Antwerpse Gasthuiszusters (vandaar de nabije Gasthuisdreef).

Op 28 juli 1805 wordt het domein verkocht aan ANTOON DIERCXENS, advocaat te Mechelen. Bij diens dood kwam het goed aan zijn zuster Francisca Antonia die gehuwd was met Jonker VAN VELSEN, oud gouverneur-generaal van Nederlands Indië onder Willem I. Onder deze eigenaar werd het oude slot, in rode baksteen opgetrokken en in de wal gebouwd, bijna volledig vernield door een orkaan met dijkbreuken van Rupel en Zielbeek op 3 maart 1820.

Op een kaart figuratief «Hof ter Zielbeek» van 30 mei 1769 staat dit kasteel afgebeeld. Het is niet zo groot; de voorgevel is naar het zuiden gericht met 3 trapgeveltjes in het dak en rechts een ronde vestingstoren. Het was bereikbaar langs een inrijpoort met drie bogen en gans omwald. Van Velsen liet op de heuvel van het domein een nieuw kasteel oprichten in Italiaanse stijl met plat dak en zuilengalerij. De oor-

spronkelijke plannen voor dit kasteel voorzagen in een voorgevel drie keer zo breed als het kasteel dat er gebouwd werd ! De bouw ervan duurde bijna 10 jaar. De rijkdom en de kwistigheid van de bouwmaterialen lieten het gerucht verspreiden dat het in feite koning Willem der Nederlanden zelf was die de kosten betaalde, als dank voor bewezen diensten in Indië. Het is een feit dat alles voorzien was om de koning zelf te ontvangen bij de inhuldiging van het nieuwe kasteel, maar de Belgische omwenteling van 1830 deed de plannen in het water vallen.

Dit pompeuze kasteel (1821-1829) is geïnspireerd door de befaamde Franse architect Blondel, wiens werk : «Constructions à la campagne - 1754» zeer in de mode was. Een bijna gelijkwaardig kasteel vindt men heden nog te Wannegem-Lede (Oost-Vlaanderen) dat eveneens dateert einde 18e eeuw.

Mevrouw Van Velsen huwde na de dood van haar man met Baron DUVIVIER, die na haar dood het vruchtgebruik had. Deze man liet het park met Franse tuin aanleggen met vreemdsoortige bomen, waarvan er nog enkele bestaan.

In 1887 werd het goed verkocht aan de Antwerpenaar EMIEL VAN NIJLEN DE BRUYNE. In 1893 schonk hij de eigendom aan zijn dochter MARIA ter gelegenheid van haar huwelijk met de heer KAREL LEFEBVRE uit Blaasveld, die van 1901 tot 1920 tevens burgemeester van Ruisbroek is geweest.

Hun dochter EDITH verkreeg op haar beurt het gebied dat nu 18 ha groot is. Ze is gehuwd met de heer DE SCHIETERE DE LOPHEM, nu gepensioneerd majoor van het leger en afkomstig van Lophem bij Brugge. Wegens te grote onderhoudskosten lieten dezen het klassistisch kasteel afbreken in 1949 en verblijven ze nu te Etterbeek bij Brussel. Als buitenverblijf werd de conciergewoning aangepast. Deze dateert volgens de muurankers uit 1721. Nog het melden waard is dat Napoleon hier in juli 1806 op het kasteel ontvangen werd toen hij als eerste consul op reis was van Antwerpen naar Gent. In de meidagen van 1940 verbleef koning Leopold III met zijn legerstaf hier eveneens tijdens de 18-daagse veldtocht.

Naar gegevens uit :  
«Annuaire de Chateaux de Belgique»  
Brussel 1899.

JAN PEETERS



# Kunstschilder

# Alfons Polfliet

# oogste veel bijval te Willebroek

In het jongste Vaartlandnummer werd de aandacht gevestigd op het feit dat tijdens de voorbije jaarmarktdagen (van 22 oktober tot 1 november) de Nielse kunstschilder Alfons Polfliet, met veel bijval, zijn meest recente werken presenteerde in de kunstgalerij «De Schouwpijp».

Tijdens de vernissage, die onder grote publieke belangstelling doorging op vrijdag 22 oktober, was het Charles De Decker, bibliothecaris van de gemeente Niel, die de kunstenaar en zijn werk voorstelde.

Om technische redenen kunnen we, en dit tot ons groot spijt, het ons niet veroorloven, de zo gevoelsvolle en tevens zo beeld- en stijlvolle toespraak van de inleider integraal te publiceren. We zijn echter de mening toegedaan dat naast een samengevatte biografische schets, enkele «citaten en passussen de kunstenaar en zijn werk» wel voldoende en in ruime mate zullen belichten.

## Alfons Polfliet :

(in telegramstijl volgend résumé uit zijn biografische steekkaart).

*70 jaar oud — of jong, zoals U verkiest. Een jeugd gericht op het werk in de loodsen der steenbakkerij. Kost verdienen. Avondschool. Eerste contact met de schilderkunst langs Hubertus Coeck om. Dan voetbal. Een sporttak waarin hij weldra een uitblinker wordt. Huwelijk in 1929.*

*In 1937 een zoon. Ziekte. Opnieuw schilderen.*

*Onder de leiding ditmaal van Jan de Wit. Later weer onder die van Coeck, die hem het meeste aan vakmanschap zal bijbrengen. 1940 : eerste tentoonstelling te Niel. Verder onderricht te Boom bij Vercruyse en Averbals. Wereldoorlog II. Vele illusies in rook opgegaan. Privé-chauffeur en... bij tijdsgebrek 30 jaar schildersdoos en ezel opgebor-*

gen. 1969 : vroegtijdig met pensioen. Knoopt weer aan met de schilderkunst. In september '975 : tentoonstelling hier ter plekke, waar driekwart van zijn doeken worden opgekocht.

En vandaag exposeert hij er niet minder dan 31 recente werken. De vrucht van 12 maanden arbeid. Verbluffende prestatie als U het mij vraagt, doch het klaarblijkelijke bewijs van een vitaliteit en een rusteloze scheppingsdrang die velen hem maar kunnen benijden.



#### Over zijn «kunst» en zijn «werk» :

...«Met de keuze van zijn onderwerpen bewijst hij zijn sterke streekgebondenheid en zijn gepassioneerde gehechtheid aan de Rupelvallei, een industriebekken dat niet zo direkt tot muzische ontboezemingen zou inspireren»...

...«Figuren als Polfliet — en samen met hem vele andere markante elementen uit de regionale kringen der literatuur, de muziek, de film en de schilderkunst, hebben dit rivierlandschap, de mens en de industrie losgehaakt uit het beklemmende keurslijf van een eng nationalisme en uit zijn bodemverbonden beperktheid gebaald.

Een streek mag dan weinig aantrekkelijk lijken, als de kunstenaar aanwezig is om mensen en dingen in zeldzame scherpte neer te zetten, dan is,

om Jean Rostand te parafaseren : «getemde lelijkheid schoonheid in de kunst». En mocht U in de gelegenheid zijn dames en heren, lees er dan Piet van Aken eens op na, wiens kloek opgebouwde romans en bovenal zijn schitterende novelle «Klinkaert» meer zijn dan alleen maar heimatliteratuur. Of nestel U in de lyriek van Ludo van de Wyngaert, de ten onrechte vergeten poëet uit Boom».

Polfliet houdt van dat Rupelland. Zelfs met de hartstocht van de jonge vrijer. En een zicht op de rivier is voor hem niet zo maar een slaafse kopie van de natuur. Het is méér. Hij dwingt onze blik naar de dreigend grijze luchten boven fabrieken, waarin de echo's van koortsachtige bedrijvigheid verstild zijn. Het steunen en stampen der machines vervangen door het klagend schuren van loshangende ijzerflarden in lege loodsen. De lach, de vloek, de spot van mensen aan de arbeid nog Onderwijs..., tussen het slib en slijk der oevers, schuift traagzaam de Rupel. Eeuwige deining van water. Mostalgieke verstarring van economische welvaart».

«...Welk genre hij beoefent : landschap, interieur, marine, stillevens, portret of bloemstuk, nooit is hij vervelend of monotoon, een karakteristiek opgelegd door zijn eigen timbre. De romanticus in Polfliet is triomfantelijk aanwezig in al zijn doeken. Een gevoelsleven dat zich bovendien begeesterend afspeelt tegen het magistrale decor van zijn geboortestreek. Een gelukkig man. En bij dat al een bescheiden kunstenaar. Een oertalent dat het gemis aan academische opleiding heeft opgevangen door ingeboren creativiteitszin».

«In de vrijwel autodidactische Polfiet verenigen mens en kunstenaar zich tot de filosoof die het béérlijk beleven van het leven haast ideaal verpersoonlijkt».

# Dichteres «Tine Rabhooy» vereremerkt

In de loop van de maand december II. werd mevrouw Justina Rabirot, de ware naam, ter gelegenheid van haar 75e verjaardag vereremerkt met de «Erepenning van de Vereniging van Vlaamse Letterkundigen», en dit als huldeblijk voor haar ruim 40-jarig lidmaatschap bij deze vereniging en de opgemerkte literaire prestaties en realisaties gedurende die lange periode.

## IDENTITEITSKAART VAN DE DICHTERES :

**Naam :** RABIOT

**Pseudoniem :** Rabhooy (samenvoeging van twee lettergrepen uit de familienamen : Van HOY-missen-RABIot)

**Voornaam :** Justina - In meer vertrouwelijke vorm «TINE» - en onder vrienden «TINNEKE»

**Geboortedatum :** 9 december 1901

**Burgerlijke stand :** gehuwd met De Herdt Tony (voor Tinneke : «TOONEKE»)

**Huidig verblijf :** Dendermondsesteenweg 3, 2660 Willebroek

**Beroep :** lerares op rust

**Hobby's :**

- a) Schrijven van dichtstukken, novellen en heemkundige bijdragen
- b) Medestichtster en -bestuurslid van de Heemkundige Kring van 't Vaartland
- c) Lust af en toe eens een «lekker etentje» en te gepaster tijde een niet te versmaden «rood wijntje»

**Verwachtingen :** hoopt samen met haar Tooneke «goud» te mogen vieren ...en toch :

- even jong
  - even levenskrachtig
  - even actief...
- te blijven !

## REALISATIES EN PUBLICATIES

De schrijvers- en dichtersmicrobe had haar reeds heel jong te pakken. De talrijke werknemers van de papierfabriek De Naeyer en van «Den IJzeren» (nu herdoopt in Granges Graver) die eertijds, na hun zware dagtaak, in de stamminee «De moedige Rookers» van haar ouders hun dosis «potten» kwamen pakken, waren in haar jeugdijaren haar voornaamste inspiratiebronnen.

Uit de vele sterke verhalen van deze robuuste, doch daarom niet ongevoelige mannen, putte en «filterde» ze haar eerste volksverhalen, toen ze nog lagere school liep.

De eerste publicatie dateert van 1932, en dit onder de initialen J.V.H.R.) (J. Vanhooymissen-Rabirot). Naast enkele novellen omvatte het ook enkele kindergedichten.

In 1933 komt «Mitsy» van de pers. In het decor van haar jeugd laat de dichteres, bladzijde na bladzijde haar zo nauw aan 't hart liggend Willebroek uit «de goede ouwe tijd» leven en herleven, uitsluitend onder vorm van typische volksverhaaltjes.

«Kladdeke Mostaard» verschijnt in 1936. De verhaaltjes zijn meestal gesitueerd rond de Sint-Niklaaskerk. De personages die er in voorkomen behoren allen uitsluitend tot haar eigen familiekring.

In 1937 is het de beurt aan «Uit het leven van Janneman», en in 1939 volgt Sterrekindje».

Ondertussen had de dichteres en schrijfster muzicoloog «Meester» Jef Schampaert leren kennen. Vanaf de eerste ontmoeting groeit tussen de twee kunstenaars een onderlinge artistieke samenwerking. Vele van de zo beeldrijke, eenvoudige doch, rytmisch verantwoorde kindergedichten werden door de gewaardeerde Willebroekse kunstenaar (tevens ere-directeur van de gemeentelijke muziekschool te Willebroek en eveneens ere-leraar voor harmonie aan het Koninklijk Konservatorium te Antwerpen) tot echte muzikale pareltjes getoontzet. Een achttal hiervan, waaronder bijzonder «Wintergedachte» en «Ochtendmelodie» dienen vernoemd, werden in 1957 «gebundeld» en uitgegeven.

In 1959 krijgt het kunstenaarsduo de eer bij het Davidsfonds dat hun gekend «Wiegelied» in ditzelfde jaar onder haar talrijke leden verspreidde.

Naar een ontwerp van ondergetekende wordt in datzelfde jaar ook het prachtig kinderballet «Lentebal» gecreëerd. In 1963 zorgde de uitgeverij «Metropolis» te Antwerpen voor de uitgave ervan.

Het «œuvre» van Tine Rabhooy heeft intussen al heel wat bekendheid verworven, wat t.a. overduidelijk aangetoond wordt door volgende feiten :

- a) Bij 't afsluiten van 't schooljaar 1962-1963 wordt in de stedelijke feestzaal te Antwerpen, ter gelegenheid van de prijsuitreiking van de technische scholen haar «Als Herfst begint» (muziek van Jef Schampaert) uitgevoerd door het «scholenkoor».
- b) Het tweestemmig koor «Herleving» krijgt een uitvoering te Boom, op 29 juni 1962, en dit tijdens de plechtige prijsuitreiking van de Rijksmiddelbare school voor meisjes.
- c) Onder leiding van Fernand Terby, werd op 7 september 1973, «Als Herfst begint» uitgevoerd door het omroepkoor en het kamerorkest van de B.R.T.

Dichteres en schrijfster Tine Rabhooy is zeker en vast nog niet aan 't einde van haar «scheppingen». Wij besluiten deze in zekere zin onvolledige, maar dan toch overzichtelijke bijdrage, met de vurige wens Tine nog vele jaren aan haar kunst «verslaafd» te zien.

CL. DISTELMANS-BREMS

1977 lacht ons toe  
van uit het Brouwershuis...

### FAUNA EN FLORA VAN DE HEEMKUNDIGE KRING VAN HET VAARTLAND

Bij de **MAN** die alles **SCHUURT** werd een fonkelnieuwe familie voor het vaartland geboren... De **MUIS** had immers de **HOND** gevangen onder de straling van **DIANE**, de godin der vruchtbaarheid. Zij ging aan 't jagen en ving een **HERT** en een **HERTEDAM** (uit het kaartspel, mag nooit bloot gespeeld worden !), zet alles in mijn **HUIS**, zei **Theo**, doch **Kapelle-op-den-Bos** replikeerde en zei : neen zet alles in 't **VEN** !

Komt allen nu samen zei **RUISBROEK** in «soete minne» en elke maand zal deze maagd een kind van goede **WILLE** in haar **BROEK** (= middelnederlands voor «schoot» ontvangen en zal in het **LAND** van de **VAART** geboren worden...

De **PASTOOR** die **BLAAST** in het **VELD** zei : Het zal weeën (meer dan zeven) meebrengen en de aarde zal **DISTELS** en **BREM** voortbrengen en in het zweet van uw aanschijn zult gij uw bier drinken...

Maar hij las ook in de bijbel : Dan zal een nieuwe tijd komen : de **MUIS** speelt met de **HOND** en het **HERT** met de (munt) slang van de kassier... Daar moeten we er eentje op **HEFFEN** zei **Herman Mertens** en best **HEIN**(tjesbier) in het **DONK**(er)...

Foei, zei **de meester**, doe het in 't **WIT** en best bij landbouwers van **TISSELT** die geen boeren meer zijn...

Blaasveld, één januari 1977  
uw petekind Louis

N.B. Zal volgende keer de rode zakdoek meebrengen om de cadeau in te wikkelen, hij zal er mee op de vlucht gaan om te «scheppen» en zo blijven «dichten»...



# Financieel verslag 1976

## INKOMSTEN :

Ledenbijdrage	...	...	...	...	48.300
Publiciteit	...	...	...	...	28.700
Giften	...	...	...	...	350
Verkoop losse nummers	...	...	...	...	35.493
Reis Jehay	...	...	...	...	4.570
Toelagen	...	...	...	...	28.108
Diversen	...	...	...	...	1.318
Saldo 1975	...	...	...	...	52.900
			Totaal	BF	199.739

## UITGAVEN :

Postzegels	...	...	...	...	5.361
Bijdrage Heemverbond	...	...	...	...	250
Onderhoud brouwerijmuseum	...	...	...	...	7.500
Poëzieavond	...	...	...	...	1.286
Reis Jehay	...	...	...	...	5.850
Secretariaat	...	...	...	...	5.321
Tijdschrift	...	...	...	...	120.204
			Totaal	BF	145.772

## BALANS :

Inkomsten :	199.739	BF
Uitgaven :	145.772	BF
Saldo :	53.967	BF

wn. penningmeester  
Th. Huys

# Begroting 1977

## INKOMSTEN :

Bijdragen	...	...	...	...	52.500
Toelagen	...	...	...	...	16.000
Publiciteit	...	...	...	...	30.000
Saldo 1976	...	...	...	...	53.967
			Totaal	BF	152.467

## UITGAVEN :

Tijdschrift	...	...	...	...	92.400
Bijdragen	...	...	...	...	500
Onderhoud Brouwerijmuseum	...	...	...	...	7.500
Promotie geschiedenis van Willebroek	...	...	...	...	2.000
Administratie	...	...	...	...	15.000
Tentoonstellingen en manifestaties	...	...	...	...	25.000
Festiviteiten	...	...	...	...	10.000
			Totaal	BF	152.400

## BALANS :

Inkomsten :	152.467	BF
Uitgaven :	152.400	BF
Saldo :	67	BF

# Activiteitsverslag 1976

16 januari : Kwisavond

23 januari : Poëzieavond

April : wandeling in het Broek te Blaasveld

8 mei : Bezoek aan Diest en zijn Museum

8 mei : Bezoek aan het kasteel van Jehay onder leiding van graaf Van der Steen

September : Historische dagen te Blaasveld.

Tijdschrift : nr 1 op 500 ex.  
nr 2 op 500 ex.  
nr 3 op 600 ex.  
nr 4 op 400 ex.

## Donderdag 5 mei a.s. 's namiddags

gratis geleid bezoek aan de  
**RIJKSTUINBOUWSCHOOL TE VILVOORDE**  
vanaf 14 uur.

## Programma :

bezoek aan de parken  
diamontage  
rozentuin  
botanische tuin  
vaste plantencollectie  
groententeelt  
voorbeeld modern groentenbedrijf  
15 ha fruitcultuur  
boomkwekerijen  
bloemeteelt - serres orchideeën  
- buitenkulturen  
champagne- en wijnbereiding

dit alles onder leiding van de heer Frank De Smedt, leraar.

De verplaatsing gebeurt met eigen wagen.

Het gelieve de gemotoriseerde deelnemers het aantal in hun wagen beschikbare plaatsen mede te delen vóór 25 maart a.s. aan het secretariaat, Stationsstraat 3, 2660 Willebroek.

De niet gemotoriseerde kandidaten verzoeken wij eveneens hun namen op te geven vóór diezelfde datum.

Verzamelpaats : Grote markt te Willebroek om 13 u. 15.

# 't Vaartland

## BIJDRAGEN 1976

### A. Nummer I : «Lentenummer»

1. Fusie : Kapelle-op-den-Bos, Nieuwenrode en Ramsdonk, weldra werkelijkheid H. Van de Ven	blz. 3
2. Verslag : Tentoonstelling Rivierlandschap van de Rupel en manifestatie «Steengelaag - Frateur» Leo Backeljau	9
3. Sint-Pietersdag (Gedicht) Leo Backeljau	10
4. Getijde-waermolens Jos De Keersmaecker	11
5. Poëzieavond in het Willebroeks Brouwerijmuseum Gedichten :	13
I. Het oude kerkhof Jos De Keersmaecker	13
II. Ruisbroek : 1976 Karel De Decker	13
III. Kikkerwijsheid Tine Rabhooy	14
IV. De Dijken Breken (Rampgebied : Ruisbroek 1976 - 3 januari) Leo Backeljau	14
V. Dendermonde D. Boeykens	14
6. Aktiviteitsverslag 1975 A. Schurmans	15
7. Finantieel verslag : Werkjaar 1975 Jules Scheers	19

### B. Nummer II : «Molenummer»

Verantwoording Jos De Keersmaecker	1
1. Onze Windmolens Jos De Keersmaecker	1
2. Vroegere windmolens uit het Vaartland Jan De Wit	4
3. 1 Oktober 1914 : Tisseltse molenaar gefusilleerd H. Van de Ven	6
4. «In den echten ouden steine molen» (Leest) H. Van de Ven	7
5. Verdwenen windmolens in het Noordwest-Brabantse H. Van de Ven	8
6. De Molen van Ruisbroek Flor Segers	12
7. Een snuifje humor rondom het molenbedrijf Jos De Keersmaecker	12
8. Onze waermolens Jos De Keersmaecker	20
9. Getijde-waermolens op de Rupel te Boom Leo Backeljau	21
10. Uit het Register der Erfenissen onder Rumst (betreffende de waermolen van Heymbeek-op-de-Rupel te Boom) Leo Backeljau	23
11. Verslag : Reis - Jehay Bodegnée, op 8 mei 1976 Cl. Distelmans-Brems	25

### C. Nummer III : «Blaasveldnummer»

1. Met de fusie in 't verschieet... Burgemeester J. Langenaken	1
2. Voorwoord Theo Huys	1
3. Een woord vooraf en verantwoording Jos De Keersmaecker	2
4. Festiviteiten : Programma Jos De Keersmaecker	4
5. Historische wandeling te Blaasveld Jos De Keersmaecker	5
6. Rudolf Pipenpoy - fundator - conditor - ecclesiae Jos De Keersmaecker	11
7. Cosmas de Prout - Margaretha de Hornes Freddy Moeremans	17
8. De koster Jos De Keersmaecker	19
9. Het kalf van Blaasveld Jos De Keersmaecker	25
10. De laatste hoefmederij te Blaasveld Jos De Keersmaecker	28
11. Oude dorpsfolklore Jos De Keersmaecker	30
12. De Ambrosianen of Bieboeren Jos De Keersmaecker	39
13. Begraafplaatsen Freddy Moeremans	43
14. De Palingvrienden - Blaasveld bestaan 70 jaar Jan De Wit	45
15. De Bakkerij Moeremans te Blaasveld (vier achtereenvolgende geslachten) F. Moeremans	47
16. Dankwoord Jos De Keersmaecker	16

### D. Nummer IV : «Herfstnummer»

1. 't Vaartland rouwt... H. Van de Ven	1
2. Een gezellig etentje en... een droeve terugblik Cl. Distelmans-Brems	1
3. Marcel Franckaerts is een merkwaardig man Karel De Decker	2
4. Napraatje : Historische dagen te Blaasveld (11 - 12 september 1976) Pastoor L. Goovaerts	4
5. Agrarische toestanden te Blaasveld door de eeuwen heen Jan De Wit	6
6. Een brok geschiedenis over : Willebroek - Jaarmarkt Tony De Herdt	11
7. De pastorie te Ramsdonk (Historisch monument) H. Van de Ven	14
8. Het Wielsmeer Dr. phil. Ed. Saerens	17
9. De Vlassembroekse kunstschilder Jef De Coninck aan de eer te Willebroek H. Van de Ven	23

**DUVEL  
MOORTGAT**

**VERDUVELD  
GOED !**